

СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ТА СОЦІАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

- Сутність та ознаки соціального інституту. Інституціоналізація суспільного життя
- Види та функції соціального інституту
- Соціальна організація: сутність, ознаки, структура
- Класифікація соціальних організацій. Формальні та неформальні організації

Соціальний інститут

- Відносно-стійкий комплекс норм, правил, звичаїв, традицій, принципів, статусів, ролей, що регулюють відносини в різних сферах
- Організована система зв'язків та соціальних норм, що об'єднує значущі суспільні цінності та процедури, задовольняючи основним потребам суспільства
- Сстійкий комплекс формальних та неформальних правил, принципів, норм, установок, що регулюють взаємодію людей в певній сфері життєдіяльності та організують її в систему ролей та статусів

ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ

спосіб регулювання поведінки людей	соціально історичні типи	цілі та сфера дії
Формальні неформальні	традиційні модерні	економічні політичні культурні та виховні соціальні (регулюють повсякденну соціальну поведінку людей)

Інституціоналізація

Процес визначення і закріплення соціальних норм, правил, статусів, ролей, приведення їх у систему здатну діяти в напрямку задоволення деякої суспільної потреби.

Процес виникнення і становлення соціальних інститутів як ключових структурних елементів суспільства

Соціальний
інститут

ознаки

- установки та зразки поведінки
- символічні культурні ознаки
- утилітарні культурні ознаки
- письмовий та усний кодекс поведінки
- ідеологія

Умови необхідні для розвитку соціальних інститутів

- ~ Наявність соціальної потреби, що усвідомлюється багатьма членами суспільства
- ~ Наявність операційних засобів задоволення потреби
- ~ Наявність ресурсів
- ~ Наявність особливого культурного середовища

Соціальні потреби, що породжують формування соціальних інститутів (Г.Ленські)

- ~ Потреба в комунікації
- ~ Потреба у виробництві продуктів і послуг
- ~ Потреба в розподілі благ та привілей
- ~ Потреба в безпеці громадян, захисті їх життя та особистого благополуччя
- ~ Потреба в регулюванні існуючої системи нерівності
- ~ Потреба в соціальному контролі за поведінкою членів суспільства

Характеристика основних інститутів

	<i>інститут сім'ї</i>	<i>економічні</i>	<i>політичні</i>	<i>релігія</i>	<i>освіта</i>
Ролі	Батько, мати, дитина	Роботодавець, найманий працівник, покупець, продавець	Політичний активіст, виборець, законодавець	Священик, віруючий	Вчитель, учень
Символічні риси	Обручки, придане	Реклама, торговельна марка	Прапор, герб, гімн	Хрест, алтар, ікони	Диплом
Утилітарні риси	Будинок	Офіс, магазин, гроші	Громадські будівлі	Собор	Школа, навчальний посібник
Функції	Регулювання народжуваності, виховання дітей	Виробництво, розподіл товарів та послуг	Підтримка законів, правил; захист прав, забезпечення політичної безпеки	Сприяння релігійним потребам	Соціалізація, передача знань, навичок від покоління до покоління
Усна та письмова традиція	Шлюбний контракт, генеалогія	Контракти, корпоративні угоди	Конституція, законодавство	Біблія, катехизис	Статут
Ідеологія	Кохання	Право на труд, власність	Демократія	Віра в Бога	Прагнення до знань, успішність

Функції соціальних інститутів

- функція відтворення безперервності суспільних відносин
  - інтегративна
  - регулятивна
- функція трансляції
  - комунікативна

явні та
латентні

Соціальна організація

- Соціальна група, що сформована для досягнення певних цілей.
- Цільова група, створена для реалізації певних цілей за допомогою раціональних засобів, економії зусиль, раціонального поділу праці між членами групи, координації їх дій за допомогою керівних органів

ознаки

- Наявність свідомо поставленої загальної мети
- Наявність статусно-рольової ієрархії
- Наявність інституалізованих норм
- Наявність функціональної спеціалізації
- Організаційний ефект (ефект синергії)

Класифікація соціальних організацій

роль і місце в системі
суспільних відносин

промислово-господарські
та фінансові
адміністративно-
управлінські, науково-
освітні, науково-дослідні
військові
культурні
соціальні

відношення до держави

державні
недержавні

інтенсивність соціального
контролю

добровільні
тотальні (примусові)

ступінь прояву особистісних
якостей в соціальних
відносинах

формальні
неформальні